

Tämä on rinnakkaistallenne. Sen viitetiedot saattavat erota alkuperäisestä /

This is a self-archived version of the original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Version: publisher's version

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: /

To cite this article please use the original version:

Kinnunen, Anu & Salokangas, Katri & Puurunen, Piia & Tuppurainen, Mari 2022.
Monialaiset kohtaamiset ovat merkityksellisiä sote-alan opiskelijoille. *Fysioterapia* 69 (6), 32-38.

Anu Kinnunen

yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu
anu.kinnunen@lapinamk.fi

Katri Salokangas

yleislääketieteen erikoislääkäri, kliininen opettaja
Itä-Suomen yliopisto
katri.salokangas@uef.fi

Piia Puurunen

YTT, laillistettu sosiaalityöntekijä, yliopistonlehtori (ma.)
Itä-Suomen yliopisto
piia.puurunen@uef.fi

Mari Tuppurainen

TtM, ft, fysioterapian lehtori
Savonian ammattikorkeakoulu
mari.tuppurainen@savonia.fi

Monialaiset kohtaamiset ovat merkityksellisiä sote-alan opiskelijoille

Monialaiset kohtaamiset opintojen aikana tukevat tulevien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tiimityötaitoja. Kohtaamiset koetaan merkityksellisiksi, ja ne auttavat selkiyttämään asiakkaan kokonaistilannetta sekä hahmottamaan eri ammattilaisten näkökulmia.

Maailman terveysjärjestön (WHO) julkilausuman mukaan monialainen yhteistyö on avain asiakkaiden parempaan hoitoon ja tukemiseen (1). Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmassa korostetaan monialaisen yhteistyön merkitystä entistä vaikuttavampien kuntoutuspalveluiden tuottamiseksi (2).

Monialainen yhteistyö nouseekin erityiseen arvoon hyvinvointialueille siirryttäessä. Tästä syystä on ensiarvoisen tärkeää löytää keinoja, joilla kehitetään yhteistyötä ja parannetaan palvelujen laatua.

Kuntoutuminen lähtee kuntoutujan tarpeista ja tavoitteista. Keskeistä on tukea kuntoutujan omaa aktiivisuutta. Se on luonteeltaan suunnitelmallista ja monialaista, usein pitkäjänteistä toimintaa, jonka tavoitteena on auttaa kuntoutujaa hahmottamaan ja jäsentämään elämäntilanteensa. Koordinaation ja yhteistoiminnan tarve on suuri, sillä kuntoutuksen eri osa-alueet kietoutuvat toisiinsa monin tavoin. Hyvä kuntoutus on lähes aina toteutukseltaan monialaista. (3,4)

Edellä mainittu edellyttää ammattilaisilta hyviä vuorovaikutus- ja verkostotaitoja sekä palvelujärjestelmän

Monialainen työskentely auttaa opiskelijoita ymmärtämään tiimityöskentelyssä vaadittavia taitoja ja siihen liittyviä haasteita.

eri toimijoiden tehtävien tunnistamista. Lisäksi on tärkeää, että kuntoutuksen parissa toimivat kykenevät oman ammattinsa tietoperustan itsereflektioon. Näiden taitojen edellytysten ja osaamisen edistämiseen tarvitaan yhä enemmän eri ammattiryhmien kohtaamia opintojen aikana. Aikaisemmin tehtyjen tutkimusten tulokset sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinto-opiskelijoiden monialaisesta opetuksesta ovat olleet positiivisia, mutta tutkimustietoa aiheesta tarvitaan lisää (5,6).

Itä-Suomen yliopiston lääketieteen ja sosiaalityön oppiaineet sekä Savonia-ammattikorkeakoulun fysioterapian tutkinto-ohjelma ovat toteuttaneet vuodesta 2019 monialaista kuntoutusopintojaksoa. Siihen on osallistunut yhteensä 486 opiskelijaa.

Tässä artikkelissa kuvataan opintojakson oppimistuloksia opiskelijoiden näkökulmasta vuosien 2020–2021 aikana. Kyseisinä vuosina opinjaksolle osallistui yhteensä 421 opiskelijaa, joista lääketieteen opiskelijoita oli 326 (77 %), sosiaalityön opiskelijoita 21 (5 %) ja fysioterapian opiskelijoita 74 (18 %).

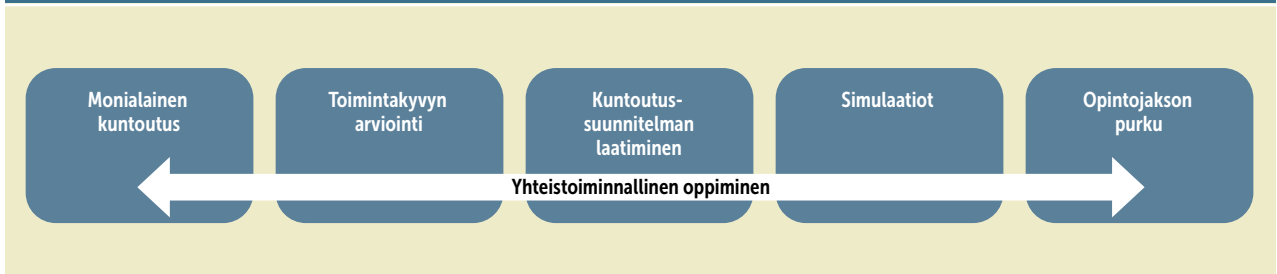
Monialaisen kuntoutuksen lähtökohtia

Monialaisuus voidaan nähdä yhteistyönä, jota käytetään erilaisissa tilanteissa, kuten kuntoutujan arjen toimintojen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa (7). Yhteistyö liittyy ennen kaikkea vuorovaikutustilanteisiin erilaisissa asiakastilanteissa (8). Ihmisillä on yhteinen tehtävä ratkaistavanaan tai halu löytää yhdessä uutta. ▶

ADOBESTOCK

Opintojakson rakenne

Kuvio 1.

Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan työskentelyä, jossa eri ammattilaisten osaaminen ja tietoperusta yhdistyvät kuntoutujan parhaaksi. Sen toteutuminen vaatii ammattilaisilta sitoutumista yhteiseen työskentelyyn ja mahdollisimman tasa-arvoiseen päätöksentekoon. (9)

Monialaisessa yhteistyössä ylitetään ammattien välisiä rajoja, jolloin erilaiset työkalut kohtaavat. Kyky toimia yhdessä edellyttää asennetason rajojen ylityksiä, kykyä katsoa asioita myös toisen ammattiryhmän näkökulmasta. Lisäksi yhteistyön edellytyksenä on, että toiminnan tavoitteista jaettu tulkinta on yhteinen. (8)

Kerättären tutkimuksessa nostettiin esiin monialaisen arviointimallin merkitys. Sen avulla on mahdollisuus

nitelmatapaamista (kuvi 1). Tapaamisessa on myös asiakas mukana. Opintojakson lopuksi opiskelijat tuottavat monialaisesti tehdyn kuntoutussuunnitelman asiakkaalle ennakkotietojen ja simulaatiotilanteen pohjalta.

Opintojakson oppimiskokemuksia on kerätty RIPLS-mittarin (Readiness for Interprofessional Learning Scale Questionnaire) muokatulla viiden kysymyksen RIPLScore-versiolla (11,12) sekä Webropol-kyselylomakkeen avulla.

RIPLS-mittarista käytettiin suomenkielistä versiota ”Valmiudet ja asenteet moniammatilliseen oppimiseen” (13). Mittarissa arvioidaan opiskelijoiden valmiuksia ja asenteita viisiportaisella Likert-asteikolla (Täysin eri mieltä, Osittain eri mieltä, En ole samaa enkä eri mieltä, Osittain samaa mieltä sekä Täysin samaa mieltä) (taulukko 1).

Lisäksi opiskelijoiden oppimiskokemuksia kerättiin opintojakson päätteeksi strukturoidulla ja anonymisoidulla Webropol-lomakkeella. Lomake sisälsi yhdeksän kysymystä, joissa opiskelijoita pyydettiin arvioimaan opintojakson ilmapiiriä, vaikeusastetta, työmäärää ja eri opetusmenetelmien toimivuutta sekä antamaan vapaamuotoisia kommentteja ja palautetta kurssista. Lomakkeeseen vastasi 345 opiskelijaa (n=345).

Tiedonkeruu tapahtui opintojakson ensimmäisellä ja viimeisellä tapaamisella. Tutkimukseen osallistumisessa on sovellettu tietoon perustuvan suostumuksen periaatteita. Opiskelijat ovat saaneet suullisesti ja kirjallisesti

Opintojaksolla opiskelijat kokivat oppineensa eniten monialaisista kohtaamisista.

tunnistaa perinteistä sairauslähtöistä toimintatapaa osuvammin henkilön toimintakyvyn heikentyminen ja kuntoutustarve. Perinteinen sairauslähtöinen malli kadottaa kuntoutuksen potentiaalia ja johtaa pahimmillaan ali-, väärin- tai ylikuntoutukseen (10).

Aineisto ja menetelmät

Itä-Suomen yliopiston lääketieteen ja sosiaalityön sekä Savonia ammattikorkeakoulun fysioterapian opiskelijoiden yhteinen opintojakso on toteutettu yhden viikon mittaisena lähiopetuksena syyslukukaudella.

Opintojakson tavoitteena on opiskella yhdessä monialaista yhteistyötä, toimintakyvyn arviointia sekä asiakaslähtöisen kuntoutussuunnitelman laatimista. Jakso sisältää yhteistoiminnallista oppimista, asiantuntijoiden puheenvuoroja eri aloilta ja pienryhmätyöskentelyä.

Lisäksi opintojakso sisältää simulaatio-oppimista, jossa harjoitellaan moniammatillista kuntoutussuun-

RIPLScoren kysymykset

1. Oppiminen yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa lisää taitoa ymmärtää kliinisiä ongelmia.
2. Yhdessä opiskelu ennen valmistumista auttaa sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoita solmimaan yhteistyösuhteita valmistuttuaan.
3. Kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten täytyy oppia tiimityön taidot.
4. Sosiaali- ja terveysalojen opiskelijoiden ei välttämättä tarvitse opiskella yhdessä ennen valmistumista ammattiin.
5. Yhdessä oppiminen auttaa selkiyttämään asiakkaiden ongelmien luonnetta.

Taulukko 1.

ohjeet tutkimuksesta. Osallistuminen tutkimukseen on ollut vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistuneet ovat allekirjoituksellaan antaneet suostumuksensa. Tutkimukseen osallistumisen on voinut keskeyttää milloin tahansa sekä saada lisätietoa siitä.

Tutkimustuloksia on analysoitu määrällisin ja laadullisin menetelmin. Määrällisesti on analysoitu RIPLScore-kyselykaavakkeen vastausten prosenttiosuuksia. Webropol-kyselylomakkeen vastauksia on käsitelty temaattisen analyysin keinoin.

Tulokset

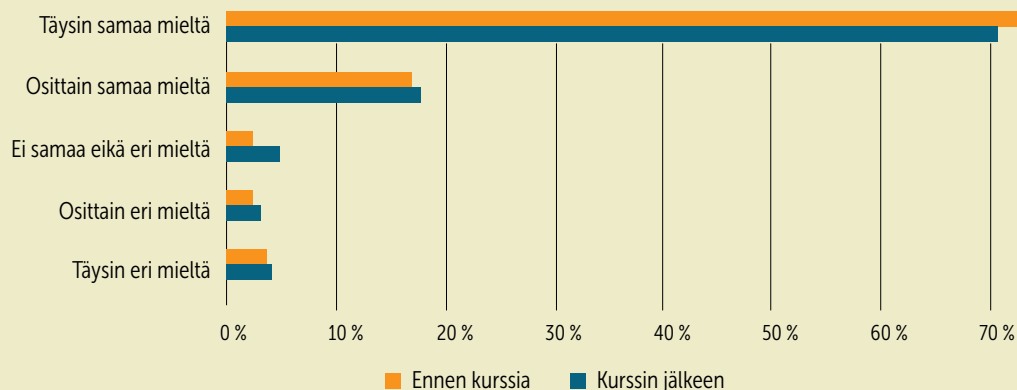
RIPLScore-kyselylomakkeen tulosten mukaan vastanneiden opiskelijoiden mielestä (82 %) yhdessä oppiminen auttaa pääsääntöisesti ymmärtämään kliinisiä ongelmia. Monen mielestä (60 %) yhdessä opiskelu ennen työelämään siirtymistä näyttää pääsääntöisesti helpottavan yhteistyösuhteiden solmimista työelämässä.

Kolme neljäsosaa (75 %) opiskelijoista koki, että sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien tulee omata hyvät tiimityötaidot. Yhdessä oppiminen (77 %) auttaa myös selkiyttämään asiakkaiden ongelmien luonnetta.

Opintojakson alussa opiskelijoista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten täytyy oppia tiimityön taidot. Tämä kokemus heikentyi hieman monialalaisen opintojakson aikana (kuvio 2). Yksi opintojakson tärkeimmistä tavoitteista, yhdessä oppiminen auttaa selkiyttämään asiakkaiden ongelmien luonnetta, koettiin kuitenkin tärkeäksi niin kurssin alussa kuin lopussakin (kuvio 3).

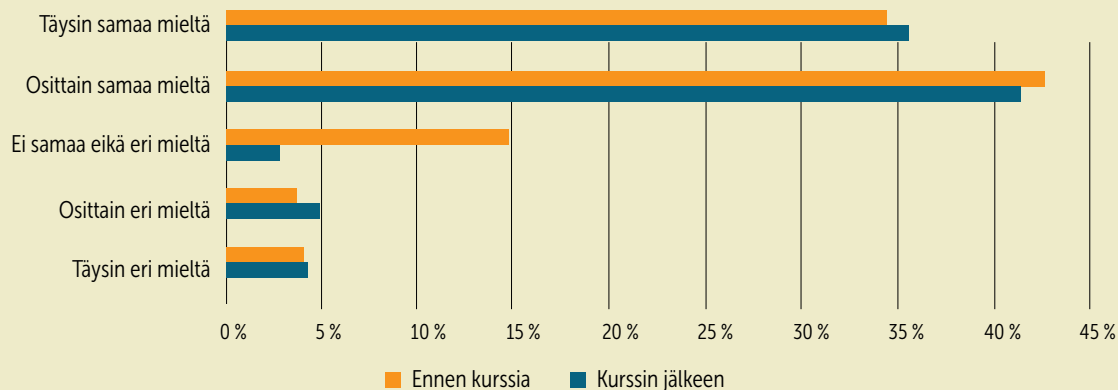
Oppimista edistäviksi tekijöiksi aineiston perusteella jäsenyi neljä teemaa: monialainen työskentely ja roolien selkeytyminen, ilmiölähtöinen oppiminen, simulaatio-oppiminen sekä asiakaslähtöisen kuntoutussuunnitelman laatiminen (kuvio 4). Oppimista heikentäviksi tekijöiksi muotoutuivat: sitoutumattomuus ja

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten täytyy oppia tiimityön taidot

Kuvio 2.

Yhdessä oppiminen auttaa selkiyttämään asiakkaiden ongelmien luonnetta

Kuvio 3.

motivaation puute, opetuksen tekniset haasteet, opintojakson ajoitus sekä tehtävän antojen selkeys.

Merkityksellisimpänä oppimiskokemuksena opiskelijat toivat esiin monialaiset kohtaamiset opintojaksolla. Jakson aikana eri ammattilaisten roolit monialaisessa kuntoutustyössä myös selkiytyivät. Kuntoutussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää tunnistaa oma rooli ja tehtävä kuntoutumisprosessin tukemisessa. Ilmiölähtöinen

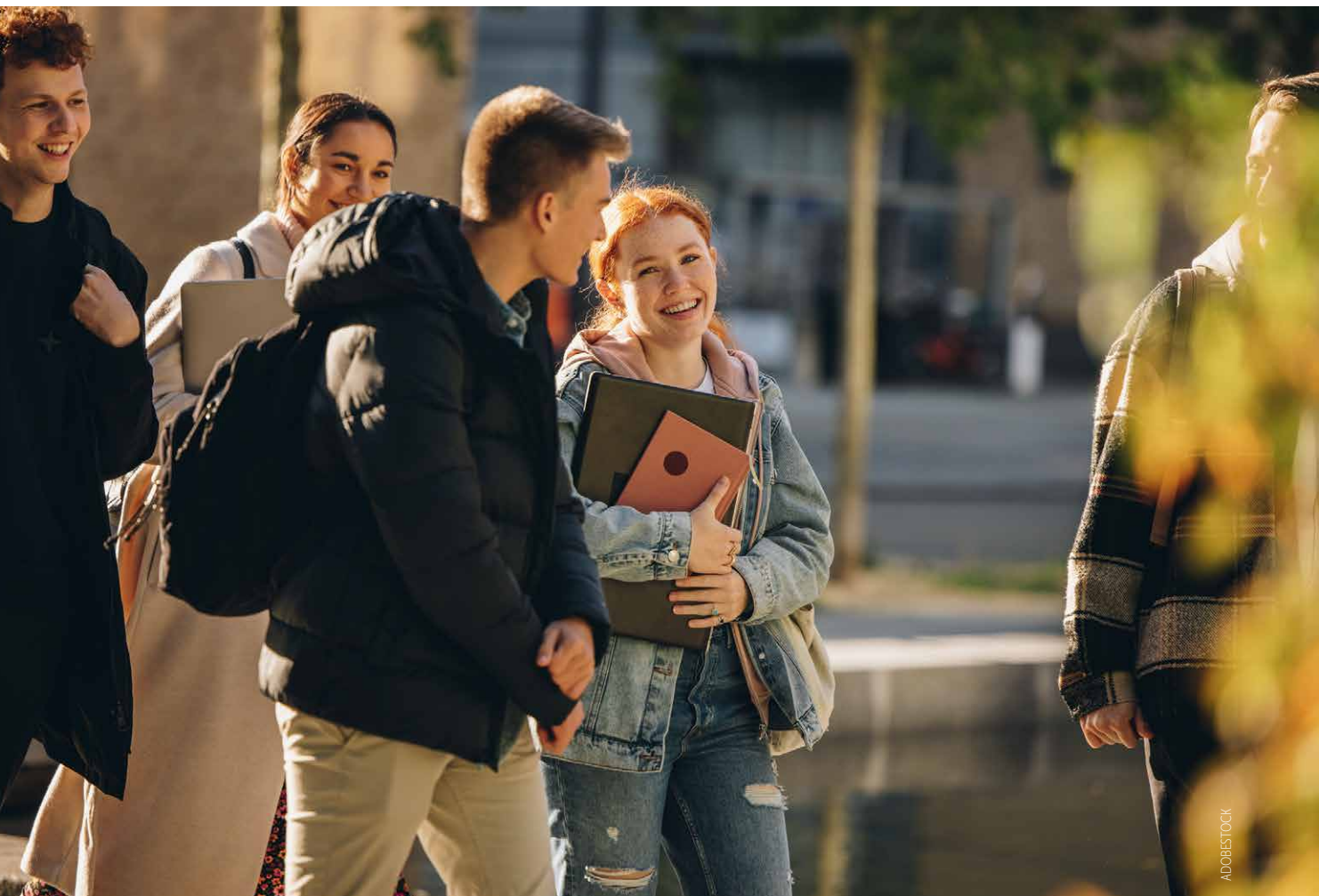
Simulaatio-oppiminen konkreettisen kuntoutuksen asiakaskeskeisyyttä.

oppiminen sopii hyvin tällaiseen opintojaksoon, jossa eri tieteenalat kohtaavat. Kuntoutumisen ilmiön äärelle pysähtyminen monialaisesti rikastuttaa oppimista ja havainnollistaa käytännön työelämän näkökulmasta kuntoutuksen moniulotteisuutta.

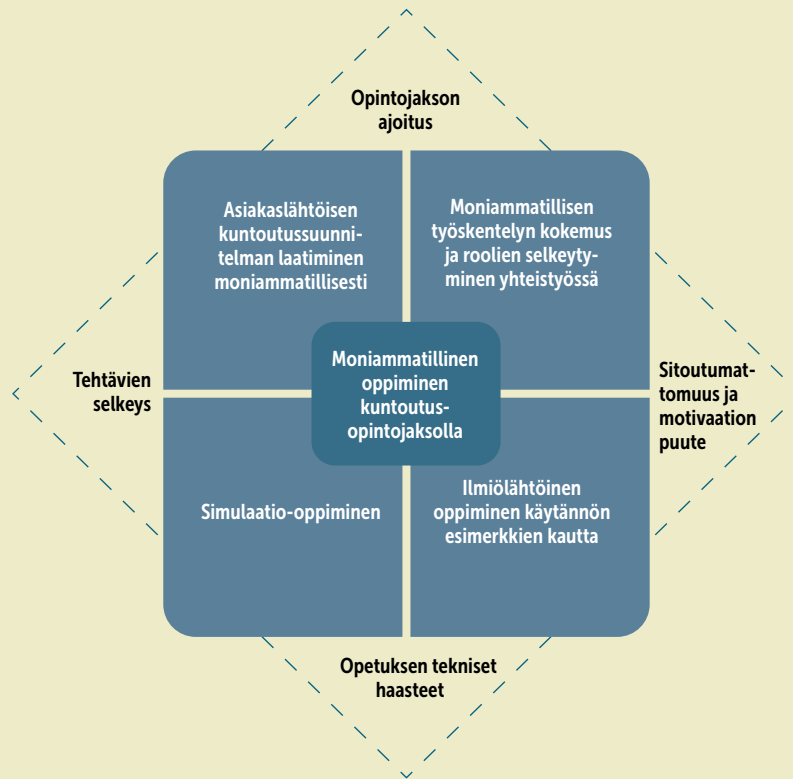
Simulaatioharjoitukset tarjoavat mahdollisuuden opiskella moniammatillista yhteistyötä autenttista asiakas- ja potilastilannetta vastaavassa ympäristössä. Simulaatioissa opiskelijat kokivat oppivansa myös asiakaslähtöisyyttä, kun he pääsivät seuraamaan kuntoutussuunnitelmapalaveria. Simulaatiot tarjoavat mahdollisuuden ymmärtää muiden alojen työskentelyä, mikä puolestaan vastaajien mukaan lisäsi rohkeutta monialaiseen työskentelyyn.

Moniammatillisen yhteistoiminnan antia haastoivat joissakin tapauksissa osittain epäselviksi koetut tehtävänannot sekä toisten opiskelijoiden sitoutumisen ja motivaation puute. Mikäli joku moniammatillisesta ryhmästä koki opintojakson turhaksi, saattoi sillä olla kielteinen vaikutus ryhmän yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Vapaamuotoisessa keskustelussa opiskelijat toivat kuitenkin esiin sen, miten tällaiset ongelmat voivat olla todellisuutta käytännön työelämässä, jolloin ne nähtiin myös tärkeänä oppimiskokemuksena.

Opiskelijoiden motivaation puutteeseen saattoi vaikuttaa opintojaksojen ajoitus. Kaikissa oppiaineissa jakso toteutui valmistumisen kynnyksellä. Opiskelijat toivoivatkin, että opintojakso toteutettaisiin aikaisemmassa

Oppimista edistävät ja heikentävät tekijät

Kuvio 4.

vaiheessa opintoja. Myös vallitseva Covid-19-pandemia tuotti haasteita ja viime hetken muutoksia opintojakson toteutukseen. Osa opiskelijoista koki osittain etäyhteydellä toteutetun opetuksen puuduttavaksi ja ajoittaiset tekniset haasteet turhauttavaksi. (kuvio 4)

Pohdinta

Tulevaisuudessa monialainen yhteistyö ja yhteistoiminta asiakkaan kanssa tulevat olemaan entistä tärkeämpiä laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen edistämiseksi. Asiakkaan ja ammattilaisen yhteisestä toiminnasta voidaan käyttää nimitystä yhteistoimijuus. Käsitteellä viitataan tilanteisiin, joissa asiantuntijoiden ryhmä neuvottelee yksilön kanssa hänen tilanteestaan.

Yhteistoimijuus kytkee yhteen asiantuntijoiden, organisaatioiden ja yksilöiden yhdessä tekemisen ja toiminnan. Tällainen yhteistoimijuus edellyttää jaettua tietoa ja toimintatapaa, jossa eri toimijat tunnistavat ja tiedostavat toistensa vastuut ja tehtävät sekä sitoutuvat yhdessä laadittuun tavoitteeseen. Jokainen toimija tuo yhteistyöhön resurssin ja panoksen, jotka vasta yhdessä muodostavat merkittävän kokonaisuuden (14).

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä on merkityksellinen rooli turvallisen ja laadukkaan hoidon ja kuntoutuksen mahdollistamisessa asiakkaille ja heidän omaisilleen. Opintojen aikana luodut mahdollisuudet harjoitella moniammatillista yhteistyötä valmistavat tulevia ammattilaisia monialaiseen työskentelyyn työelämän konteksteissa (15).

Tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijat kokivat Monialainen kuntoutuminen -opintojakson aiheen tärkeäksi ja monialaiset kohtaamiset merkityksellisiksi opintojen aikana. Tämä madaltaa kynnystä yhteistyöhön myös työelämässä. Samalla tietous eri alojen osamisesta konkretisoitui.

Suurin osa opetuksen ja tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista oli lääketieteen opiskelijoita, joten suurin osa palautteesta tuli heiltä. Siksi on tärkeää kuulla vielä erikseen muiden alojen opiskelijoiden palautteita, joita he ovatkin vuosittain antaneet suoraan ja vapaaehtoisesti opettajille.

Myös eri alojen opettajien yhteistyö koettiin pedagogisesti merkittävänä, ja se toi lisäarvoa myös opetuksen suunnitteluun. Saatujen tutkimustulosten perusteella ▶

opintojaksoa on tarpeen kehittää edelleen. Eri ammattilaisten roolit kuntoutumisessa on tuotava selkeämmin esiin, monialaista ryhmätyöskentelyä on lisättävä ja tehtävien ohjeistusta selkeytettävä.

Myös jakson kokonaisrakennetta on vielä kehitettävä vastaamaan paremmin osaamistavoitteita. Monialaisen opintojakson tekeminen yhdessä eri oppiaineiden kanssa on ollut työteliästä mutta palkitsevaa. ■

Lähteet

- (1) WHO: Framework for Action on Interprofessional Education & Collaborative Practice. Health Professions Networks Nursing & Midwifery Human Resources for Health. Geneva 2010.
- (2) Sosiaali- ja terveysministeriö: Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Kuntoutuksen uudistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39.
- (3) Sosiaali- ja terveysministeriö: Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.
- (4) Autti-Rämö I, Salminen A-L, Rajavaara M, Yliinen A: Kuntoutuminen. Duodecim. Tallinna 2016.
- (5) Rogers G, Thistlethwaite J, Anderson E et al.: International Consensus Statement on the Assessment of Interprofessional Learning outcomes. Medical Teacher 2017;39:347-359.
- (6) Vuurberg G, Vos JAM, Christoph LH, de Vos R: The effectiveness of interprofessional classroom-based education in medical curricula: A systematic review. Journal of Interprofessional Education & Practice 2019;15:157-167.
- (7) Isoherranen K: Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 18. Helsingin yliopisto 2012.
- (8) Kekoni T, Mönkkönen K, Hujala A ym.: Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Gaudeamus. Helsinki 2019.
- (9) Mönkkönen K, Leinonen L, Arajärvi M ym.: Moniammatillinen yhteistyö – Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Gaudeamus. Helsinki 2019.
- (10) Kerätär R: Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömällä. Acta Universitatis Ouluensis 2016.
- (11) Parsell G & Bligh J: The development of a questionnaire to assess the readiness of health care students for interprofessional learning (RIPLS). Medical Education 1999;33(2):95-100.
- (12) Kerry et al.: Assessment of the Readiness for Interprofessional Learning Scale (RIPLS): An item response theory analysis. Journal of Interprofessional Care 2018;32:634-637.
- (13) Tervaskanto-Mäentausta T: Interprofessional education during undergraduate medical and health care studies. Acta Universitatis Ouluensis 2018.
- (14) Pesonen S, Juvonen-Posti P, Ristimäki H-L ym.: Yhteistoimijuus työterveysneuvottelussa. Kuntoutus 2021;44(3):5.
- (15) O'Carroll V, Campbell M & McSwiggan L: Health and social care professionals' attitudes to interprofessional working and interprofessional education: A literature review. Journal of Interprofessional Care 2015;30(1):1-8.

SUMMARY

Multidisciplinary encounters are meaningful for students of health care and social services

The success of multidisciplinary cooperation requires that professionals have good interaction and networking skills and that they recognize the tasks of the various actors in the service system. Encounters between different professional groups are needed increasingly during studies.

Since 2019, the medical and social work subjects of the University of Eastern Finland and the physiotherapy degree programs of Savonia University of Applied Sciences have held a multidisciplinary rehabilitation course, in which 500 students have already participated. The students have felt that the topic of the study module is important and that multidisciplinary encounters during their studies are meaningful. ■

For more information

Anu Kinnunen

Principal Lecturer, Lapland University of Applied Sciences

anu.kinnunen@lapinamk.fi